

Ohto Kannisen mielestä perustulon puolestajilla ja kannattajilla on mielenkiintoisia näkemyksiä yhteiskunnan tilasta ja tulevaisuuden suunnasta.

Perustulo

– kokeilun arvoinen idea?

Perustulon puolesta ja sitä vastaan voidaan esittää monia argumentteja. Asiasta kaivataan perusteellisempia ja varmempia tutkimustuloksia.

Ohto Kanninen
Vanhempi tutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
ohto.kanninen@labour.fi

Perustulo tarkoittaa kaikkien kansalaisten saamaa vastikkeetonta ja säännöllistä tulonsiirtoa. Julkista sektoria ja byrokratiaa suuresti kritisoinut talousliberaali, vuoden 1976 talousnobelisti Milton Friedman (2002) oli jo 1960-lu-

vulla perustulon vankka kannattaja ja merkittävä ideoija. Suomessa sitä ovat ideoineet ja ajaneet ennen kaikkea vasemmisto ja vihreät. Sitä siis perustellaan moninaisin näkökulmin. Argumentit sen puolesta yleensä kumpuavat talouden ra-

”On riskialtista lähteä ajamaan sellaisia poliittisia uudistuksia, joiden vaikutukset ovat kovin laajat ja epävarmat.”

kenteiden muutoksesta ja tarpeesta vastata siihen, byrokratian vähentämisestä ja selkeyttämisestä, eriarvoistumisen estämisestä, elämänlaadun parantamisesta tai taloudellisen tuottavuuden kohottamisesta. Argumentit perustuloa vastaan perustuvat yleensä sen kustannuksiin tai työnteon kannustimien heikkenemiseen.

Kahdessa melko tuoreessa pamfletissa käsitellään perustuloa vastakkaisista lähtökohdista. Johanna Perkiön ja Kaisu Suopankin (2012) toimittamassa ansiokkaassa ja monipuolisessa kirjassa puolustetaan perustuloa erilaisin taloudellisin ja sosiaalisin argumentein. Tämän lisäksi siinä käsitellään perustulon poliittisia mahdollisuuksia. Kalevi Sorsa -säätiölle kirjoittamassaan kirjassa Ville Kopra (2007) esittää kriittisen näkökulman ja etsii vaihtoehtoisia tapoja korjata niitä ongelmia, joiden korjaamiseen perustuloa sen kannattajat ajavat.

Tässä artikkelissa ei käsitellä laajemmin mahdollisen perustulouudistuksen vaikutuksia poliittisiin valtasuhteisiin tai työmarkkinajärjestöjen asemaan vaan taloudellisia ja sosiaalisia argumentteja perustulon puolesta ja sitä vastaan. Poliittisessa keskustelussa mielenkiintoista on Perkiön (2012) artikkelissaan mainitsema ilmiö, että vaikka monet tahot ovat ilmaisseet jonkinasteisen kannatuksen perustulolle, niin valtaan päästyään heidän sitoutumisensa perustulon ajamiseen yleensä heikkenee.

Kyseessä näyttää olevan yleisempikin ristiriitaisia ja ennustamattomia seura-

uksia mahdollisesti tuottaviin politiikkaehdotuksiin liittyvä ilmiö. Sitä voitaisiin kutsua vaikkapa ”kannabisilmiöksi”. The Economist -lehti¹ kirjoittaa, kuinka esimerkiksi Ison-Britannian pääministeri David Cameron on ollut jäsenenä komiteassa, joka on suositellut huumeiden laillistamista ja sääntelyä, mutta valtaan päästyään hän ei ole nostanut asiaa esille. Vastaavasti monet Latinalaisen Amerikan entiset johtajat ovat vallasta pois jäätyään ruvenneet kannattamaan kannabiksen laillistamista. Yleisemmin ottaen on riskialtista lähteä ajamaan sellaisia poliittisia uudistuksia, joiden vaikutukset ovat kovin laajat ja epävarmat. Lisäksi perustulon tapauksessa oikeiston ja vasemmiston tukemat mallit ovat hyvin erilaisia ennen kaikkea sen tason suhteen, kuten Perkiö huomauttaa.

Perkiö kirjoittaa myös, että sosiaalipoliittikka on polkuriippuvaista: on huomattavasti helpompaa viilata jo olemassa olevien järjestelmien tasoja ja parametreja kuin tehdä radikaaleja muutoksia, jotka koskisivat koko vero- ja sosiaalipoliittisen järjestelmän muuttamista. Syitä tälle on käsittäakseni ainakin kolme, ja ne liittyvät läheisesti toisiinsa. Ensimmäinen on yleinen tunne siitä, että muutos on huono asia. Tämä juontaa ainakin osittain juurensa käyttäytymistaloustieteessä tappion karttamisena tunnetusta ilmiöstä: euron menetys kirpaisee enemmän kuin euron ansaitseminen tuottaa iloa. Jos osa väestöstä siis hyötyy ja osa kärsii, saattaa koettu vaikutus näin herkästi summautua negatiiviseksi, vaikka rahallisesti olisi kyse nollasummapelistä. Tästä syystä poliittisen tuen saaminen kansalta tällaisen projektin taakse vaikeutuu.

Toinen syy on se, että vaikka voimmeikin laskea melko tarkasti radikaalienkin muutosten vaikutukset julkisen talouden palveluiden kestävyysolettaen, että kaikki käyttäytyvät juuri niin kuin he käyttäytyivät aiemmin, niin on mahdotonta arvioida suurten muutosten vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen. Tämä

¹ Ks. www.economist.com/node/21543131.

Koko vero- ja sosiaalipoliittisen järjestelmän muutoksesta kärsivien vastustus saa helposti suuremman painon kuin siitä hyötyvien kannatus.

aito epävarmuus tekee suurista sosiaalipoliittisista muutoksista hankalia toteuttaa. Sen takia asiantuntijoiden on vaikea suositella tällaista politiikkaa.

Kolmas syy johtuu suoraan epävarmuudesta. Epävarmuuden karttamisena kutsutaan käsitettä, jonka mukaan ihmiset välttelevät tilanteita, joiden lopputulmien todennäköisyydet eivät ole tiedossa. Aito epävarmuus tuottaa haittaa sinällään. Tämä vähentää äänestäjien innokkuutta lähteä radikaalien muutosten taakse.

Huolimatta poliittisen päätöksenteon vaikeuksista perustulon sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset ansaitsevat keskustelun. Tähän Perkiön ja Suopankin sekä Kopran pamfletit tarjoavat asialliset eväät.

Perustulon vaikutukset työn kannustavuuteen

Pertti Honkanen (2012) kuvailee artikkelissaan JUTTA-mikrosimulointimallilla laskettuja eri perustulomallien vaikutuksia veroasteisiin. Laskelmat on tehty olettaen, että perustulouudistus ei vaikuttaisi työntekijöiden, yrittäjien ja kuluttajien käyttäytymiseen. Tämä on tietysti erittäin vahva oletus varsinkin, kun perustuloa vastustetaan ja kannatetaan juuri kannustinvaikutuksiin vedoten sekä yrittämisen että työnteon osalta.

Honkasen laskelmat toimivat kuitenkin asiallisena ja välttämättömänä lähtö-

Perustulo hyödyttäisi pienituloisia mutta vähentäisi useimpien työntekijöiden työnteon taloudellisia kannustimia.

kohtana keskusteltaessa perustulon vaikutuksista. Niissä verrataan vuoden 2011 lainsäädännön mallia Vasemmistoliiton 620 euron kuukausittaisen perustulon malliin. Perustulomalli on rakennettu siten, että sen nettokustannus julkiselle taloudelle on nolla, so. sen vaatiman menoerän kumoavat verokertymän kasvu ja muiden tulonsiirtojen väheneminen. Keskustelun kannalta olennainen tulos on se, että pienillä tuloilla perustulomalli tuottaa huomattavasti matalammat rajaveroasteet² kuin nykyjärjestelmä. Raja kulkee noin 1 200 euron kuukausitulojen kohdalla. Tämä johtuu siitä, että nykyisissä tulojen noustessa etuudet pienenevät siten, että efektiivinen rajaveroaste³ nousee Honkasen laskujen mukaan lähelle 70 prosenttia. Noin 1 200 eurosta ylöspäin taas perustulon rajaveroasteet ovat nykyistä korkeammat. Ylin rajaveroaste Vasemmistoliiton mallissa on 57 prosenttia.

Mikrotalousteorian valtavirtauksen eli uusklassisen teorian mukaan työntekijän rajaveroaste on olennaisin poliittikalla päätettävissä oleva tekijä, joka vaikuttaa työntekijän kannustimiin tehdä töitä. Jos palkan tuottama hyöty on suurempi kuin työstä koitua haitta, työnteoa lisätään ja päinvastoin. Tämän teorian pe-

rusteella voisi ennustaa, että perustuloa nauttiessaan suurin osa työvoimasta pyrkisi vähentämään työnteokseen vähintäänkin hieman. Toisaalta taas kaikkien pienituloisimpien kannattaisi lisätä työnteokseen.

Lisäksi on vielä laskettava mukaan niin sanotut yleisen tasapainon vaikutukset: jos suurin osa vähentää työtuntiaan, kaikkien tuntipalkkojen tulisi nousta, sillä työn kokonaistarjonnan laskiessa se muuttuu taloudellisesti arvokkaammaksi. Sillä taas olisi omat vaikutuksensa esimerkiksi vientiteollisuuden kilpailukykyyn ja julkisen talouden vajeisiin. Näin laajalla uudistuksella on niin monen kertaluokan vaikutuksia, että niiden ennustaminen on tavallistakin vaikeampaa. Lisäksi yllä kuvatussa ennusteessa käsitellään maailmaa vain yksinkertaisen uusklassisen mallin avulla, jossa jätetään huomiotta monia näkökohtia – eräänä olennaisena se, että ihmisillä on tapana tehdä päätöksiä hyvin rajattuun päätöksentekokapasiteettiin⁴ ja informaatioon perustuen. Se monimutkaistaa entisestään ihmisten reagoitua politiikan muutoksiin.

Kopra (2007) vastaa kannustinloukuargumenttiin omassa pamfletissaan kirjoittamalla, että kannustinloukut ovat niin sanotusti staattisia, eli ne vaikuttavat vain lyhyellä aikavälillä. ”Pidemmällä aikavälillä työ kannattaa aina paremmin”. Kopra kirjoittaa, että usein keskustelusta unohtuvat työn muut kuin rahalliset hyödyt, kuten pitemmän aikavälin sosiaalisen pääoman muodostuminen ja merkitys elämänlaadulle. Joka tapauksessa varmaa on, että koska ihminen ei ole optimointikone lyhyellä eikä pitkällä aikavälillä, on puhtaalla järjellä vaikea ennustaa näiden vaikutusten suuruutta. Perustulon voisi silti ennustaa tuovan positiivisia vaikutuksia ainakin joidenkin

⁴ Käyttäytymistaloustieteessä ja tietysti psykologiassa analysoidaan ihmisten päätöksenteon poikkeavuutta rationaalisesta mallista. Poikkeuksia löytyy monia. Niistä johtuen ihmisten todellisten reaktioiden ennustaminen on vielä huomattavasti vaikeampaa kuin yksinkertaistettu uusklassinen malli antaa ymmärtää.

² Rajaveroasteella tarkoitetaan kullakin tulotasolla lisätulosta maksettavaa vero-osuutta.

³ Efektiivisellä rajaveroasteella tarkoitetaan kullakin tulotasolla lisätulosta maksettavan veron sekä lisätulojen aiheuttaman etuuskien menetyksen suhteellista määrää.

Teoriassa perustulolla on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia.

kohdalla sitä kautta, että aktivoituessaan heillä on myös mahdollisuus kehittää taitojaan ja tuottavuuttaan. Tämä voisi osaltaan ehkäistä syrjäytymistä.

Jos toisaalta pienituloisten kannustinloukkujen poistuminen ja rajaveroasteiden tippuminen on perustulon suurin hyöty, niin tämän ongelman hoitaminen on melko helppoa huomattavasti yksinkertaisemman poliittisen prosessin vaativilla keinoilla. Pienille tuloillehan voitaisiin esimerkiksi määrittää korkein efektiivisen rajaveroasteen raja, vaikka pa 30 prosenttiin. Rajan ylittyessä menetetyt etuudet tai maksetut verot tilittettäisiin takaisin veronpalautuksen yhteydessä. Uusklassisen teorian ennustamat kannustinloukut pienenisivät huomattavasti.

Perustulo sopeutumisenä rakennemuutokseen

Perkiö (2012) kirjoittaa, että sosiaalipolitiikan on seurattava aikansa tuotannollisia ja taloudellisia rakenteita ja että nykyjärjestelmä on yksinkertaisesti jäänyt jälkeen taloudellisista rakenteista. Tarvitaan joustavampi järjestelmä, joka tukee tuotantoa modernissa taloudessa. Tämän argumentin mukaan siis tuotantoa voitaisiin nostaa kokonaisuudessaan perustulouudistuksella, sillä tuotanto on itse asiassa muuttunut tietointensiivisemmäksi ja vaatii uudenlaisia joustoja. Tuotantorakenteet ovat monen työnte-

Perustulo voisi helpottaa yrittämistä ja pienituloisen työvoiman saantia.

kijän työn kohdalla muuttuneet, ja luonnollisesti järjestelmän tulee muuttua sen mukana. Työtehtävien ja niihin käytetyn ajan määrittäminen on jatkuvasti hankalampaa yhä useammalla talouden sektorilla. Toisaalta on muistettava, että suuri osa väestöstä työskentelee edelleen melko perinteisillä sektoreilla ja tuotantotavoilla. Eikä myöskään ole ilmeistä, kuinka hyvin perustulo kykenisi lisäämään uusien tuotantorakenteiden vaatimia joustoja.

Kopra (2007) osallistuu rakennemuutoskeskusteluun haastamalla Osmo Soininvaaran esittämän ennusteen, että teollisuuden työpaikkojen määrä romahtaa. Kopran vuonna 2007 julkaistun pamfletin kuvaajissa näkyy, että teollisuuden työpaikkojen katoaminen on ollut hidasta ja varmaa, mutta ei romahduksenomaista. Sittemmin muutos on kuitenkin muuttunut romahdukseksi, sillä kansainvälisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena Suomesta on vuosien 2007 ja 2011 välillä kadonnut Tilastokeskuksen tietojen mukaan 63 000 teollista työpaikkaa, mikä vastaa noin 15 prosenttia teollisuuden työpaikoista. Tarvitaan järjestelmä, missä sekä teollisuus että palvelut voivat menestyä, mutta alkaa olla ilmeistä, että rakennemuutos on tosiasia ja rakennemuutoksen seurauksena palvelusektorin suhteellinen merkitys korostuu jatkuvasti.

Simo J. Kr. Ruottinen (2012) keskittyy artikkelissaan yrittäjien näkökulmaan. Perustulo hyödyttäisi Ruottisen mukaan epävarmimmassa asemassa olevia pienyrittäjiä. Perustulo ”olisi yrittäjille peräti kaikkia muita väestöryhmiä merkittävämpi parannus ja askel tasa-arvon

suuntaan”. Syy tähän on Ruottisen mukaan siinä, että yrittäjillä ei ole oikeutta sovitettuun työttömyysturvaan ilman ”mitään järjellisiä perusteita”.

Lisäksi perustulo Ruottisen mukaan helpottaisi yrittäjien työvoiman saantia lyhyiksi ajanjaksoiksi byrokraloukkujen poistumisen ansiosta. Ruottinen ilmeisesti viittaa juuri pienituloiseen työvoimaan, jonka työn tarjonta luultavasti nousi matalampien rajaveroasteiden myötä. Toisaalta suurituloisen työvoiman saannin luulisi vaikeutuvan perustulon myötä nousevien rajaveroasteiden vuoksi.

Ruottinen spekuloi perustulon mahdollisilla dynaamisilla vaikutuksilla väittämällä, että ne helpottaisivat aluksi kannattamattomien mutta pitkällä aikavälillä tuottavien yritysten perustamista. On mielenkiintoinen empirinen kysymys, onko todella näin, vai riittävätkö esimerkiksi nykyiset starttirahat ja lainamarkkinat mahdollistamaan tämäntyyppisten firmojen perustamisen, kuten usklassisen taloustieteen oppikirjamaalissa esitetään.

Ruottinen esittää myös, että perustulo voisi auttaa harmaan talouden ja veronkierron torjumisessa. Ensimmäiseksi vaikutus kaiketi syntyisi byrokratian vähenemisestä, joka sujuvoittaisi asioimista viranomaisten kanssa. Toisaalta perustulo saattaisi aiheuttaa veronkierron kaltaisia ongelmia esimerkiksi muuttoliikkeen takia. Kuka olisi oikeutettu perustuloon ja miten valvottaisiin sitä, ettei suomalaisella perustulolla mennä elelemään halpoihin etelän kohteisiin?

Jouko Kajanoja (2012) yrittää hahmottaa mahdollisen perustulouudistuksen dynaamisia vaikutuksia tarkemmin mm. käyttäytymiseen, ihmisten elämänhallintaan ja työmarkkinoiden jakautumiseen. Hän kirjoittaa, että ”perustulo tukee mahdollisuutta hakeutua työhön ja yhteisöllisen osallistumisen muotoon, joka on itse valittu eikä pakon sanelema”. Jos tämä pitää paikkansa ja hintamekanismi työvoiman kohdentumisessa heikkenisi, niin olisi ennustettavissa, että työn tuottavuus vastaavasti piene-

Perustulo saattaisi heikentää työn tuottavuutta ja elintaso.

nisi, mikä heikentäisi elintasoamme. Se voi olla toivottavaa, mutta vaikuttaa siltä, että vastaavat argumentit esimerkiksi ekologisilla perusteluilla eivät saa äänestäjien enemmistön tukea.

Yhteisöllinen tuotantotapa saattaa vaikuttaa elintasaan myös sitä kautta, että erikoistuminen heikkenee. Erikoistuminen ja työnjako ovat merkittäviä tekijöitä nykyisen työn tuottavuuden ja elintason takana. Tuntuukin siltä, että meidän on ainakin osittain valittava korkean työn tuottavuuden ja yhteisöllisemmän ja monipuolisemman elämäntavan väliltä.

Kajanoja myös kuvailee perustulon vaikutuksia siten, että palkkatyön ja muun elämän ja muiden elämänvaiheiden välinen erottelu hälväisi. Tämä abstrakti argumentti siis asettaa Perkiön esittämän argumentin toisin päin. Sen sijaan tai lisäksi, että rakenteet seuraisivat jo olemassa olevia työelämän realiteetteja, työelämä ja tuotantorakenteet sopeutuisivat uusiin sosiaalipoliittisiin rakenteisiin. Juuri näin voisi käydä, mutta mikä sen vaikutus tuottavuuteen olisi ja toisaalta miten ihmisten enemmistön psyyke sopeutuisi siihen, että työaika ei lopukaan toimistosta poistuttaessa?

Kenttäkoe Suomeen?

Kajanoja mainitsee kokeilun luontevana tapana tutkia ja selvittää perustulouudistuksen mahdollisia vaikutuksia käyttäytymiseen ja siten myös työmarkkinoihin. Kokeilu pitäisi suorittaa kenttäkokeella. Sillä tarkoitetaan luonnollisissa olosuhteissa tapahtuvaa satunnaistet-

tua koetta. Taloustieteen malleilla voidaan ennustaa joitakin perustulon välitömiä vaikutuksia, mutta ennen kaikkea dynaamiset, pitkän aikavälin vaikutukset ovat erittäin vaikeita ennustaa näin laajassa uudistuksessa. Lisäksi uudistus vaikuttaisi kaikkien työntekijöiden tuntipalkkoihin, sillä työn tarjonta muuttuisi koko kansantalouden laajuisesti.

Aikaisempia täysmittaisen perustulon kaltaisia kokeiluja ovat muun muassa Perkiön ja Suopankin (2012) mainitsemat negatiivisen tuloveron⁵ kokeilut Yhdysvalloissa 1960–1980-luvulla. Terveys- ja hyvinvointivaikutusten on arvioitu olleen positiivisia, mutta nuorten työssäkäyntiasteen on arvioitu laskeneen. Perkiö ja Suopanki mainitsevat myös Alaskassa ja Iranissa toimivat, öljytuloihin perustuvat pienet perustulot. Lisäksi Yhdysvalloissa on käytössä ansiotulojen verohuojennus (Earned Income Tax Credit), joka pudottaa pienituloisten rajaverosteet negatiivisiksi⁶, so. he eivät maksa veroa vaan saavat tulotukea.

Tällaisissa niin sanotuissa luonnollisissa koeasetelmissa on se ongelma, että on usein vaikea erottaa politiikan muutoksen vaikutusta muista vaikutuksista. Erytisen ongelmallista muutoksen havaitseminen on silloin, kun politiikan muutos vaikuttaa vasta pitkän ajan kuluessa. Jos erimerkiksi nuorten työssäkäyntiaste oli 1950-luvulla korkeampi kuin 1970-luvulla, on mahdotonta arvioida, kuinka suuri osa tästä vaikutuksesta johtui 1960-luvulla aloitetusta negatiivisesta tuloverosta. Tarvitaan siis satunnaistettu kenttäkoeasetelma, jolla todella voidaan tutkia perustulon vaikutuksia mahdollisimman laajasti ja harhattomasti.

Satunnaistetut kokeet tarjoavat mahdollisuuden tutkia tarkasti ainakin yksi-

lötason vaikutuksia. Ruotsissa on tehty sairausvakuutukseen liittyviä satunnaisesti kokeita siten, että syntymäpäivämäärän parillisuuden mukaan väestö on jaettu koe- ja verrokkiryhmään (ks. esim. Hesselius et al. 2005). Koeryhmän kohdalla on muutettu vaatimuksia lääkärikäyntien suhteen, kun taas verrokkiryhmää ovat koskeneet entisenlaiset vaatimukset. Näitä kahta ryhmää vertailemalla saadaan selvitettyä politiikkamuutoksen vaikutukset tarkasti kokeen aikana.

Voisiko vastaavaa koeasetelmaa harvita perustulon osalta? Alueellinen, vaikkapa syntymäpäivän mukaan satunnaisesti muutaman vuoden kestoinen koe voisi tarjota vastauksen moniin tässäkin artikkelissa esitettyihin kysymyksiin. Verrokkiryhmä jatkaisi vanhalla vero- ja sosiaalipoliittisella järjestelmällä. Koeryhmiä voisi olla pari erilaista. Osa koeryhmästä kohtaisi Vihreiden ehdottaman perustulomallin⁷ ja osa kohtaisi Vasemmistoliiton mallin.

Mallit tulisi asettaa niin, että ne olisivat nykyisenlaisella käyttäytymisellä kustannusneutraaleja. Koetta voitaisiin jatkaa muutaman vuoden ajan, jotta keskipitkän aikavälin vaikutukset tulisivat esille. Kokeeseen osallistuisivat ainoastaan vapaaehtoiset. Tämä lienee välttämätöntä, jotta tällaisen kokeen toteutumiseksi olisi mitään mahdollisuuksia. Luonnollisesti esimerkiksi aiemmin mainitut yleisen tasapainon vaikutukset jäisivät suurelta osin testaamatta, sillä kaikki eivät osallistuisi perustuloon ehdottamassani kenttäkoeasetelmassa. Kuitenkin saataisiin vastauksia siihen, kuinka todelliset talouden toimijat reagoivat eri perustulomalleihin suhteessa nykyjärjestelmään ja kuinka tämä vaikuttaisi järjestelmän välittömiin kustannuksiin.

Kokeen jälkeen tämänkin artikkelin spekulatiiviset osat olisivat huomattavasti lyhyemmät. Perustulomallia on

⁷ Alun perin v. 2007 julkistetussa Vihreiden mallissa perustulon taso olisi 440 euroa (Honkanen 2012), ja siinä rajaverosteet ovat alhaisemmat kuin Vasemmistoliiton mallissa.

⁵ Negatiivinen tulovero tarkoittaa perustulon työsäkävään väestöön rajoitettua muotoa, jossa pienituloisille maksetaan palkan lisäksi tulonsiirtoja. Nämä tulonsiirrot pienenevät tulojen noustessa, ja jostakin tulotasosta alkaen tulonsaaja rupeaa maksamaan tuloveroa.

⁶ Athreya et al. (2010) analysoivat EITC:n vaikutuksia.

Nykyisellä tietopohjalla perustuloa on vaikea suositella tai vastustaa.

vaikea suositella tai vastustaa nykyisen tietopohjan valossa, eritoten kun perustulomallit eroavat toisistaan huomattavasti, mutta niin kiehtova ehdotus se on, että kunnollisen kenttäkokeen se ansaitisi. ■

KIRJALLISUUS

- Athreya K.B. & Reilly D. & Simpson N.B. (2010), Earned Income Tax Credit Recipients: Income, Marginal Tax Rates, Wealth, and Credit Constraints, *Economic Quarterly*, 96, 229–258.
- Friedman M. (2002), *Capitalism and Freedom: Fortieth Anniversary Edition*, University Of Chicago Press, 192–194.
- Hesselius, P. & Johansson, P. & Larsson, L. (2005), Monitoring Sickness Insurance Claimants: Evidence from a Social Experiment, Uppsala University, IFAU, Working Paper 2005:15.
- Honkanen, P. (2012), Perustulon rahoitus ja veromallit, teoksessa Perkiö, J. & Suopanki, K. (toim.): Perustulon aika, Helsinki: Into Kustannus.
- Jakonen, M. & Peltokoski, J. & Toivanen, T. (2012), Vallataan elämä! – Prekariaatin perustulo, teoksessa Perkiö, J. & Suopanki, K. (toim.): Perustulon aika, Helsinki: Into Kustannus.
- Kajanoja, J. (2012), Miten perustulo muokkasi sosiaalipoliittikkaa?, teoksessa Perkiö, J. & Suopanki, K. (toim.): Perustulon aika, Helsinki: Into Kustannus.
- Kopra, V. (2007), Perustulo – kova vai pehmeä parketti?, *Yliopistopaino*, Helsinki.
- Perkiö, J. (2012), Perustulokamppailun poliittiset strategiat, teoksessa Perkiö, J. & Suopanki, K. (toim.): Perustulon aika, Helsinki: Into Kustannus.
- Ruottinen, S.J.Kr. (2012), Perustulon vaikutukset yrittäjyyteen, teoksessa Perkiö, J. & Suopanki, K. (toim.): Perustulon aika, Helsinki: Into Kustannus.
- Suopanki, K. & Perkiö, J. (2012), Perustulon aika on nyt!, teoksessa Perkiö, J. & Suopanki, K. (toim.): Perustulon aika, Helsinki: Into Kustannus.